

USMERJANJE: KJE SMO IN KAJ HOČEMO

- Identifikacija in klasifikacija- usmerjanje OPP

KJE SMO?

V tranziciji iz segregacije v inkluzijo

- Segregacija:
  - razvojno moteni so drugačni, za drugačne potrebujemo drugačne šole--> dvotirni šolski sistem, povsem ločen na vseh segmentih
  - sintagma „pravica biti drugačen“
- Integracija:
  - vključevanje razvojno motenih v normalno okolje v čim večji možni meri (Mikkelsen po Bleidick 1988)
  - selektivno se posamezniki vključujejo v večinske šole -- > zanje so odgovorne specializirane institucije
- Inkluzija:
  - nastala v 80. letih prejšnjega stoletja
  - vsi otroci spadajo v skupno šolo- šola za vse, pravična šola (T. Skrtic 1992)
  - posamezniki pa se lahko vključujejo v posebne oblike za krajši ali daljši čas le tedaj, kadar je strokovno dokazano, da je to zanje najboljša rešitev
  - inkluziji je imanenten diskurz različnosti; „ vsi smo različni- normalno je biti različen“

- paradigma inkluzije spreminja celoten sistem vzgoje in izobraževanja:
  - „Inkluzivna edukacija pomeni, da je edukacija tako organizirana, da vsak posameznik dobi ustrezno in časovno primerno podporo, kot jo pri učenju in rasti potrebuje. Zato je glavni cilj edukacije zagotavljanje najboljših možnosti za učenje vsakogar“ (R. Jarvinen 2007)
  - UNESCO (2008) „Inkluzivna edukacija je proces, katerega cilj je ponuditi kvalitetno edukacijo za vse ob upoštevanju različnosti in različnih potreb in zmožnosti, različnih karakteristik ter različnih učnih pričakovanj udeležencev ob odpravljanju vseh oblik diskriminacije“
- Modeli klasifikacije:
  - identifikacija in klasifikacija sta inicialni fazi pri obravnavi OPP
  - v Sloveniji smo imeli različne modele klasifikacij in različne organizacijske oblike
  - 1926 sprejemno preizkusne komisije (člani)

- 1960 kategorizacija
- 1976 razvrščanje
- 2000 usmerjanje
- Stari modeli klasifikacije:
  - fokusirani v motnjo
    - statični
    - usmerjeni v izločanje, omejevanje, razvrednotenje
- Moderni modeli klasifikacije (Harrison 2006, Carr 2016):
  - skrb za ljudi
  - pomoč v razvoju
  - poudarjanje razvojnih perspektiv
  - OPP so razvojni problem-- >a posameznik se ves čas spreminja in raste njegova osebnost po načelu „čim večji bo input, večji bo output“

- pristop je dinamičen in je fokusiran na funkcioniranje posameznika v okolju in v izzivih
- upošteva se, da razvoj (ne samo kognitivni) ne poteka linearno in kontinuirano
- v razvoju se reorganizirajo funkcije in procesi (mentalni, socialni, osebni..)
- Med mednarodnimi modeli klasifikacije posebnih potreb (WHO, OECD, UNESCO) izstopa model WHO, ki je zelo interdisciplinarni, poznan kot Model ICF (International Classification of Functioning, Disability and Kealt (2001):
  - klasifikacija usmerja v prepoznavanje kompleksnih osebni in okolijskih faktorjev
  - posebne potrebe konstruira kot medsebojno odvisni fenomen, ki ga povzročajo interakcije med posameznikom in okoljem
  - namesto etiologije kot omejevalnega področja so izhodiščna točka socialne bariere, ki so spremenljive
  - individualne in socialne ovire otežujejo aktivnost, omejujejo participacijo posameznika v njegovem vsakdanu v smislu diskriminacijske politike in pomanjkanja ustreznih oblik pomoči ter pogojev

- KAJ HOČEMO?
- Tranzicijo od stare segregativne paradigme usmerjanja k inkluzivni paradigmi smo izpeljali le na pol:
  - posameznike (disability - zmanjšane zmožnosti) smo poimenovali OPP
  - prepoznavamo, definiramo in razporejamo pa jih v 9 skupin otrok s primanjkljaji, ovirami oziroma motnjami.
  - kaj odloča o usmeritvi? Posebne potrebe ali hiba?
- identifikacija in klasifikacija- usmerjanje- naj bi povedalo:
- kako posameznik funkcionira v VIO sistemu (ali kako je „ prizadet“)
- izhajajoč iz tega, kakšno pomoč in prilagoditve potrebuje
- še vedno hiba odloča o usmeritvi
- ko se ugotavlja hiba, se ne ugotavlja posebnih potreb
- sistem je nekonsistenten-- > govorimo o potrebah, odločamo po motnjah

- ZRSŠ v Navodilih o delu komisij za usmerjanje OPP v poglavju IV navaja: Namen pregleda otroka v procesu usmerjanja je ocenjevanje otrokovih vzgojno izobraževalnih potreb glede na Kriterije za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oziroma motenj in ne opravljanje diagnostičnih preiskav in postavljanja diagnoz
  - v procesu usmerjanja nastopajo 3 akterji
    - starši
    - vrtec/šola
    - komisije za usmerjanje
- formalno ima vsak svojo funkcijo -- > sodelovanje med njimi je zelo različno– pogosto brez ustreznega konsenza
- komisija za usmerjanje so odtujen od vrtcev/šol in staršev
- kaj lahko ugotovi komisija s pregledom dokumentacije (redkeje s kratkim laboratorijskim pregledom otroka)?
- v besednjaku SM so povzetki poročil vrtca/šole in pa „ diagnostične ocene“
- koliko je to povezano z moderno klasifikacijo?

je v teh postopkih mogoče ugotoviti to, kar potrebuje moderna paradigma ?

- Kaj bi bilo smiselno storiti?

- spremeniti postopek usmerjanja
- na vrtce/šole prenesti vsebinski del prepoznavanja funkcioniranja otroka v procesu VIO in ocenjevanja, kašne
- prilagoditve in pomoč posameznik potrebuje
- verifikacijo in odločanje (odločbo) pustiti enotam ZRSŠ
- med vsemi izvajalci postopka paziti na konflikt interesov
- zmanjšati pravno formalne vsebine, ki so nepotrebne

In

- iskati ustrežnejšo klasifikacijo posebnih potreb (OECD Support for Children with Special Education Needs 2012)

Sežana,16.4.2019

dr. Božidar Opara